

MÓDNÍ FOTOGRAFIE V ČESKOSLOVENSKU 1918 - 1948

MICHALA HOMOLOVÁ

Bakalářská práce 2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

ABSTRAKT:

Tato práce představuje vývoj módní fotografie v Československu v období let 1918-48, osvětluje tvorbu jednotlivých autorů a zároveň se snaží vypovědět něco o atmosféře doby.

This work presents development of fashion photography in the Czechoslovakia during the years 1918-1948, trying to tell more about production of single authors along with giving a notice about atmosphere of this era.

Poděkování: Rodičům, Ondrovi, a ochotným paním v Knihovně
Uměleckoprůmyslového muzea v Praze....

OBSAH

OBSAH.....	5
1. ÚVOD.....	6
2. MÓDA V ČESKOSLOVENSKU.....	7
3. MÓDNÍ ČASOPISY A FOTOGRAFIE.....	10
4. MÓDNÍ FOTOGRAFIE.....	13
5. ZÁVĚR.....	24
7. POZNÁMKOVÝ APARÁT.....	26
6. SEZNAM MÓDNÍCH A ŽENSKÝCH ČASOPISU.....	27
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	31
9. SEZNAM PŘÍLOH.....	32

1. ÚVOD

Touto prací bych ráda osvětlila vývoj fotografie módy v Československu a představila práci jednotlivých autorů v období let 1918 - 1948. Také bych se vás pokusila uvést do dobové atmosféry. Do období, které je plné společenských změn a zvratů, zasahujících přirozeně také módu a celý systém módní produkce.

Fotografie módy má historii stejně dlouhou jako vlastní fotografie - móda se objektem fotografování stala na přelomu devatenáctého a dvacátého století, kdy je zachycena na dobových fotografických portrétech. V této době již v Praze existuje řada ateliérů, které dokáží vyjít vstříc téměř jakémukoliv přání zákazníka.

Za účelem propagace se módní fotografie začalo využívat v momentě nástupu konfekční módy (těsně po válce nakupovalo hotové oděvy jen deset procent obyvatel, v roce 1935 už plných 75 procent), přičemž módní salóny inzerovaly pouze v módních revuích a časopisech.

Doposud nevyšlo mnoho prací či publikací na toto téma a pokud ano, tak pouze jako krátká zmínka v textu o módě, či jen v souvislosti s reklamní fotografií tohoto období u nás. Jako hlavní zdroj informací mi posloužily zejména dobové módní časopisy, na jejichž stránkách jsem vedle prací, které jsou prosty jakýchkoliv experimentů, našla snímky řady autorů, které byly velmi zajímavé a plné invence - ráda bych tedy alespoň částečně vyvrátila všeobecnou představu, která na módní fotografii z tohoto období v Československu vrhá stín upjatosti a obviňuje ji z nedostatku kreativity.

2. MÓDA V ČESKOSLOVENSKU

Rok 1918, kdy se rozpadá Rakousko-Uherská monarchie je datem velkých změn, z nichž jednou z nejvýznamnějších, která v tomto období dosahuje svého vrcholu, je zrovnoprávnění žen. Právě ženám se nyní nabízí nové možnosti v oblasti vzdělání i zaměstnání - pronikají do všech sfér kulturního života. Vzniká velké množství svazů, spolků, sdružujících ženy podle sociálního a politického zaměření i podle profese a zájmů. Moderními ženskými vzory celé společnosti jsou manželky prezidentů - Charlotte Garrigue Masaryková, obdivovaná pro svoji moudrost a statečnost stejně jako později paní Hana Benešová.

Vedle intelektuálních schopností se rozvíjí současně i tělesná kultura, „...vzniká nový estetický ideál - krásná je žena sportovního typu, mladistvě vyhlížející, štíhlá, pevná, s nakrátko ostříhanými vlasy a osmahlou pletí“. ¹ Ženy pěstují moderní výrazový tanec a čím dál tím víc se zapojují do nejrůznějších druhů sportovních aktivit, ve kterých mnohé dosahují absolutního vrcholu - například jako slavná automobilová závodnice Eliška Junková, která svou úspěšnou kariéru završila získáním evropského titulu.

Politická i kulturní orientace nově vzniklého státu směřuje výrazně k Francii. V nejednom referátu módního časopisu můžeme nalézt články o pařížské módě, francouzské jména se objevují v názvech našich módních salónů (Maison Louvre, Madeleine, Maison Chic), a mají je i modely předváděné na módních přehlídkách. Dochází také k rozvoji informačních prostředků šířících módní ideje a k promyšlené organizaci módního závodu.

V české módě se nevyskytuje okázalost - její charakter by se tedy dal označit slovy nenápadná elegance - žádné křiklavé barvy, nápadné ozdoby, je praktická, ovlivněná anglickým účelným stylem. Nedostatek finančních prostředků často vedl českou ženu k tomu, aby si modely vytvářela sama, jejich výroba byla usnadněna vydáváním stříhových

příloh a samostatných střihů, zasílaným na objednávku ve vybraných časopisech. Módní tvorba byla členěna na krejčovské firmy, které se kromě šití na míru zabývaly vytvářením konfekce (Módní dům Schiller, František Friml, Konfekční závod u Černé Matky Boží, Zdeňka Malá atd). K velkým konfekčním závodům, které vlastnily své podnikové prodejny v Praze i v dalších městech patřily prostějovské Oděvní závody, Rolný či firma Nehera, nebo pražská firma Busch.

Ty vyráběly dámskou, panskou i dětskou konfekci. Náročný zákazník si pak mohl vybrat v řadě luxusních závodů modelových domů, ke kterým patřily: Hana Podolská, Oldřich Rosenbaum, Arnoštka Roubíčková, Anna Masáková, František Kotalík, salony Madelaine, Mimi...atd.

Vedle asi 3640 krejčích a švadlen pracovalo v Praze přes 200 kožešníků (Penížek, Rainer), řada modistek (Marie Tombo, Zdeněk Rudolf), výrobci rukavic, prádla, kabelek a deštníků, řada obuvnických firem (Krása, Papež, Váňa) v čele se světově proslulým závodem Tomáše Bati.

K nejstarším z módních salónů, jehož historie sahá ještě do časů Rakousko-Uherské monarchie patřil Modelový dům Arnoštky Roubíčkové v paláci Koruna na Václavském náměstí. Díky velkému odhodlání a neobyčejnému obchodnímu talentu se jí podařilo získat zákaznice z řad podnikatelů, české či německé šlechty již za první světové války. Arnoštka byla jedna z prvních, která kolem roku 1920 navazovala kontakty s centry světové módy jako byly Monte Carlo, Ostende, Biarritz, Paříž.

Mezi nejproslulejší pražské salóny patřil Modelový dům Hany Podolské. Byl založen v roce 1915 v paláci Lucerna a přes konkurenci řady starších a zavedenějších módních salónů si brzy získal svou prestiž, a tak dámy z vysoké společnosti a přední české osobnosti, brzy tvořily podstatnou část klientely (Olga Scheinpflugová, Hana Benešová, Eliška Junková, Jarmila Kronbauerová). Kromě paní Podolské byla „duší“ podniku návrhářka, kreslířka a módní dopisovatelka Heda Vlková, ke které se později přidala Věra Černá. Organizační schopnost, schopní kvalifikovaní spolupracovníci, a v neposlední řadě skvělá propagace - to

vše patří mezi základní prvky dobře prosperujícího podniku. Paní Hana byla průkopnicí nové prezentace módních novinek, kterou byly módní přehlídky, o kterých vycházely pravidelné informace v tisku. Konaly se pravidelně v rámci Pražských vzorkových veletrhů. Povědomí v nejširší veřejnosti se šířilo pomocí velkého množství fotografií modelů, předváděných herečkami a manekýnami uveřejňovaných v českých i moravských časopisech. K úspěchům Podolské přispěla určitě i znalost českého prostředí a českých zákaznic, dokázala vycítit jejich specifické potřeby i když byla obdivovatelkou francouzské módy.

Největším konkurentem byl módní závod Rosenbaum se sídlem na Národní třídě ve funkcionalistickém domě naproti paláci Dunaj, který se vyvinul z podniku Elišky Rosenbaumové. Brzy se ze zcela obyčejného konfekčního závodu stal jeden z nejvyhledávanějších, jehož zákaznicemi byly ženy podnikatelů z celých Čech, herečky, manželky diplomatů, ale také cizinky přijíždějící do Prahy z celé Evropy. Rosenbaum se opět obklopil týmem profesionálů. Z řad návrhářů to byl pan Berger, kterého později vystřídal Nico Pauzdr, dále Zdeňka Fuchsová, která v Paříži absolvovala řadu kurzů a byla mimo jiné módní dopisovatelkou časopisu *Eva a Vkus*. Navrhoval, ale také sám majitel pan Rosenbaum. Jako střihač zde pracoval malíř, krejčí, avantgardní fotograf František Vobecký. Několikrát ročně Rosenbaum jezdil se svým týmem do Paříže na módní přehlídky, kde získávali inspiraci pro vytvoření nových kolekcí, které jezdili každoročně vytvářet na Azurovou riviéru. Pobočku měl Rosenbaum i v Karlových Varech a snad i v Paříži, nevěnoval se jen zakázkovému šití oděvů, ale také kožešnické či modistické výrobě, vyráběl dokonce vlastní parfém. V roce 1938, kdy dochází k procesu arizace odchází Rosenbaum do USA a zakládá velmi úspěšný módní závod. Firmy židovských majitelů (Rosenbaum, Arnoštka Roubíčková aj.), jsou tedy zabavovány a do jejich čela jsou dosazováni árijští správcové.

Počet zákazníků a zákaznic se snižuje, neboť jedna z nejmajetnější částí obyvatelstva - Židé, je posílána do koncentračních táborů. Velký počet módních salónů zaniká, jiné se živí přešíváním.

„Ze starého nové“ - tak zní heslo válečných let, nedostatek textilií - jeden z palčivých problémů, způsobený přechodem textilních továren na válečnou výrobu. Řešením je používání materiálů z obnošených oděvů - kombinování různých druhů látek se stává módní záležitostí.

Ve zkratce však lze říci, že velké módní salóny přežívají válku bez větších otřesů, po roce 1948, jsou podniky znárodněny a transformovány do oděvních závodů, které na počátku let devadesátých zanikají. Ze salónu Hany Podolské se stala Oděvní služba Styl, později Eva, který sdružuje nejrozumnější módní salóny (Adam, Kníže, Černá růže) a dílny, kde bylo několik z nich označeno jako 01, což znamenalo, že tyto salóny jsou specializovány na tvorbu oděvů pro vyšší třídu, za vyšší ceny a pořádají i malé módní přehlídky. Úroveň výroby v poválečných letech však nijak neklesá, stále si udržuje exkluzivitu let předcházejících.

3. MÓDNÍ ČASOPISY A FOTOGRAFIE

Za první republiky existovala celá řada časopisů módních či časopisů společenských, které módě věnovaly dostatečný prostor, neboť pochopitelně tvoří a tvořila neodmyslitelnou součástí životního stylu. Módní fotografie je již dnes zcela přirozenou součástí módních časopisů a doba první republiky byla počátkem této tradice - lze vysledovat, jak je módní kresba a ilustrace postupně nahrazována fotografií.

Módní časopisy, vycházely nejen v Praze a Brně, ale téměř v každém větším městě, které mělo svůj módní žurnál či přílohu. V Praze existovaly dvě významné vydavatelství. První z nich Grafické závody Václav Neubert a synové - tiskárny na vysoké úrovni s vlastní formou tzv. Neubertova hlubotisku, zaměřené na tisk vysoce kvalitních produktů, vydávaly *Pestrý týden*. Podstatně větším a bohatším podnikem byl *Melantrich*. Vydával většinu významných časopisů té doby, v desetitisícových nákladech jako např. *Evu*, *Pražský Ilustrovaný zpravodaj* (konkurence *Pestrého týdne*), *České slovo*, *Hvězdu*.

V následujících odstavcích bych ráda zmínila ty módní časopisy, které jsou významné z hlediska obsahu a v nichž se výrazným způsobem uplatňuje fotografické médium. Magazín ***Eva*** měl podtitul časopis pro vzdělané ženy, vycházel od roku 1928 do roku 1942, zabývá se nejrůznějšími tématy a problematikou mezi nimiž hraje móda hlavní roli. Jako módní redaktorka zde působila Staša Jílovská a již od prvních čísel, zde můžeme nalézt velké množství fotografií, od nejrůznějších českých i zahraničních autorů, z nichž nejčastěji publikuje d'Ors Kallmus. Fotografie jsou s velkou oblibou využívány i na obálkách, které jsou velmi často tvořeny ne příliš vkusnými kolorovanými portréty s jednobarevným pozadím. Tyto fotografie pochází ve většině případů z dílny cizích autorů, které jsou dodávány německými a rakouskými agenturami. Nelze opomenout také grafickou úpravu, na které se podíleli známí čeští výtvarníci (František Tichý, Bedřich Piskač, Toyen, Otokar Fuchs a další).

Rámec módních časopisů přesahovaly společenské časopisy, které se zabývaly společenskými informacemi z oblasti výtvarného umění, hudby, literatury a sportu. Časopis ***Elegantní Praha*** vycházel v období let 1922 - 1925. Redigoval jej architekt Josef Svoboda a redaktory výtvarné

části byli módní návrháři Ada Roubíčková, Rigo Schonborn, Raimund Konečný. Informovala o tom, jakou cestou se ubírá nově vzniklý stát a chtěla vést Pražany k větší eleganci nejen v oblékání, ale také v jejich jednání a vystupování. Můžeme zde nalézt množství fotografií, určené k propagaci módního salónu Hany Podolské, jejichž autorem je František Drtikol, či snímky z ateliéru Schlosser a Wenish.

Gentleman je založen roku 1924 Milošem Hladíkem a Pavlem Radkovským, literatura a politika se zde prolínají s módou a společenským životem, píší do něho osobnosti jako Karel Čapek, Vítězslav Nezval, Konstantin Biebl, Karel Poláček, Egon Ervín Kisch, Olga Scheinpflugová, Adolf Loos, Elie Faure.

Hladík o časopisu říká: *“Impulzem nám byla společenská etika Masarykova, neměl to být - a také nebyl - žádný časopis pro snoby. Naopak. Měl programovat muže vnitřně ušlechtilého, pokrokového, všestranně vzdělaného. ...Každý článek je v jistém smyslu návodem, příručkou, magazín Gentleman chce být a je školou života.”*² Módě je zde věnovaná pravidelná rubrika, kterou vedl Josef Eiselt. Spíše než módní referáty o žhavých sezónních novinkách, či módní kresby a fotografie, je rubrika zasvěcena obecnějším úvahám ze světa módy.

Ilustrovaná společenská revue **Měsíc** se zaměřením na soudobé umění a architekturu, je vydávaná od roku 1932 dr. Bohušem Kilianem a architektem Václavem Roštrapilem v redakcích v Brně a v Praze. Móda je zde reprezentována módními referáty Míly Tischové, kresbami Boženy Vavrečkové a fotografiemi z brněnských a pražských salónů. Zanikl v roce 1942.

Pestrý týden vznikl na podzim roku 1926 a byl a je považovaný za nejlepší ilustrovaný časopis své doby. Hlavním vyjadřovacím prostředkem je zde fotografie. K zakládajícím členům patřila známá novinářka Milena Jesenská, malíř a básník Adolf Hoffmeister a grafik Hugo Brunner. *„Tento časopis nebyl v žádném období své existence rebelantem. Nebouřil se proti vládě, nebrojil proti systému. Napomáhal budovat úctu ke státním institucím a s výjimkou období protektorátu se snažil být časopisem politicky a stranicky neutrálním.”*³ Byly zde publikovány snímky

nejvýznamnějších reportážních fotografů své doby. (Karel Hájek, Václav Jírů, Jan Lukas, Ladislav Sitenský atd..).

V roce 1928 je zde zavedena módní rubrika, kterou rediguje módní návrhářka Pavla Lindtová-Gutfreundová, po stránce fotografické nepatří k nejzajímavějším, avšak grafickou úpravu lze zařadit módní rubriku mezi ty nejlepší z celého Pestrého týdne.

4. FOTOGRAFIE MÓDY

Jak sem již zmínila v úvodu, vznik propagace módy souvisí se zrodem konfekce, obecně lze říci, že doba dvacátých a třicátých let je časem, kdy dochází k velkému rozvoji reklamy, která pomalu ale jistě, s rozvojem technologie reprodukce pomocí tiskových technik, začíná využívat přednosti fotografického obrazu jakými jsou schopnost přenosu čisté informace, autenticita, schopnost nahradit dlouhý a vysvětlující text. Stává se tím nejúčinnějším prostředkem, neboť vyjadřuje přesně to co kresba nebo malba jen přibližně napodobuje. Reklama je nezbytnou nutností k tomu, obstát v těžkém konkurenčním boji o zákazníka a stává se předmětem náročného studia. Začíná proces zpracovávání reklamních plánů a přesné specifikace reklamních prostředků. V jednotlivých firmách vznikají vlastní reklamní oddělení (Baťa, Nehera).

V oblasti reklamní módní fotografie působily zpočátku zejména fotografové tvořící piktorialistickými metodami jako např. František Drtikol, Schlosser a Wenisch, Jan Balzar. Jejich snímky se uplatňují především na obálkách módních revuí, ale jsou také třeba využívány k plošné propagaci jak konfekční a velkosériové výroby tak také na plakátech módních salónů.

Při listování módními časopisy jsem narazila na spousty jmen fotografů, a byl by téměř nadlidský výkon shromáždit fakta o každém z nich. V následujícím textu budu zmiňovat ty, jejichž fotografie jsem nacházela v nejrůznějších časopisech zabývajících se módou v průběhu celého meziválečného období, nebo ty, jejichž snímky mě připadají ve vývoji módní fotografie u nás, jako zásadní.

Fotografie módy byla ovlivněna dvěma odlišnými vlivy - fotografové prvního směru, stále tvořili v duchu doznívající secese, ve větší míře se jednalo o elitní ateliérové portrétní fotografy, kteří tvořili tradičním způsobem, využívající speciálních výtvarných postupů a ušlechtilých tisků. Hnutí piktorialismu však přináší jisté oživení a inspiraci - ukazuje, že „...*fotografie může být subjektivní tvůrčí interpretací skutečnosti*“. ⁴

Zcela jiných postupů využívají fotografové tvořící v duchu Nové věcnosti - hnutí přímé a čisté fotografie, avantgardy. Právě ti navracejí

fotografii to, co je jí jako médiu vlastní, nesnaží se ji přiblížit malířství, naopak, chtějí z ní učinit samostatný umělecký obor. Tyto tendence jsou zvláště patrné u fotografů tzv. magazínového typu, jejichž fotografie jsou pořizovány zejména v exteriéru. Komponují na diagonálu a zaměřují se na detail, což působí velmi příjemně, živě. Jejich snímky přináší na stránky módních časopisů svěží vzduch.

V roce 1929 je vynalezen Rolleiflex - kamera středoformátového typu, která na rozdíl od těžkých velkoformátových přístrojů, umožňuje snadnou manipulaci. Jan Lukas vzpomíná: *„Pamatuji doby, kdy se na maloformátníky pohlíželo s nedůvěrou. V ateliéru klubu v Nekázance, kde jsem se učil portrétovat starodávnými kamerami na skleněné deskové negativy 10 x 15 a 18 x 24 centimetrů, ještě dosluhovaly dekorace po Františku Drtikolovi, zatímco Josef Sudek prohlašoval, že ke každému Rolleiflexu a Leice by se mělo přibalovat demoliční kladívko. To ovšem žertoval!“*.⁵

Toto krátké časové období dvacátých a třicátých let tedy znamená nejen pro pole módní fotografie neobyčejně velký posun kupředu. K velkým změnám dochází zejména v oblasti reklamy a v jejím vizuálním ztvárnění. Vraťme se však nyní na počátek dvacátých let a zaměřme se konkrétněji na tvorbu autorů tvořících nadále piktorialistickými tvůrčími metodami. Jako prvního z nich bych ráda zmínila fotografa **Jaroslava Balzara** (1884–1945), který si otevřel svůj ateliér v Praze právě na počátku dvacátých let. Patřil vedle Drtikola, Schlossera a Wenische, Vaňka, k těm ateliérům, z kterých vycházely kromě „sériové výroby“, také individuální kreace. Věnoval se zejména figurální fotografii - kde především fotografoval řadu známých českých osobností, nejčastěji herce a hudebníky.

Jeho práce s bodovým osvětlením (součást tzv. glamour style, což je způsob snímání ve stylu americké filmové fotografie, kde je důraz kladen na efekt a celkovou líbivost), která umožňovala práci s vrženými stínem, vzbudila velký ohlas. Značnou pozornost věnoval i úpravě zvětšenin a proslul zejména svými barevnými bromoolejovými tisky, které si údajně

nechal zhotovovat až v Drážďanech. Lze říci, že Balzar nebyl dotčen žádným z meziválečných avantgardních směrů a poloha jeho práce by se dala připodobnit ke stylu „art deco“. Z dnešního pohledu však působí jeho snímky dosti kýčovitě a nepřírozeně - je z nich cítit velké autorovo úsilí o efektnost, módnost až divadelní dramatičnost.

Stejným dojmem působí dnes i snímky z Ateliéru **Schlosser&Wenisch** (Otto Schlosser 1880–1942, osobní údaje Wenische nejsou známé). Vznikl v roce 1909 nebo 1911 a patřil k nejvýznamnějším pražským komerčním ateliérům. Po dvou letech spolupráce Schlosser vykoupil Wenische a ateliér fungoval stále pod stejným názvem. Do dnešních dnů se zachovaly jen trosky produkce z níž mezi nejznámější patří fotografie celebrit, reklama a snímky demonstrující vysoký životní styl, módnost a půvab modelů (glamour). Přestavují však pozoruhodný doklad sebestylizace majetných vrstev první republiky.

Jindřich Vaněk (1888-1965) je dalším významným představitelem naší meziválečné fotografie, který v roce 1914 spoluzakládá ateliér Vaněk a Kanderál, přičemž od roku 1922 se zcela osamostatňuje. Jeho dílo v sobě zpočátku nese prvky doznívajících secese - dokonale ovládal techniku ušlechtilých tisků, ale i náročné způsoby tónování, které jsou postupem času nahrazovány řemeslným objektivismem. Tento v dějinách neprávem opomenutý autor proslul zejména svým portrétním souborem Galeríí vynikajících osobností. Stěžejní dílo na vysoké umělecké a dokumentární úrovni zároveň. Jsou zde zachyceny portréty více než tisíce význačných osobností (portrétoval přední osobnosti našeho, ale i světového kulturního dění - např. **Františka Kupku, Alfonse Muchu a Maxe Švabinského, zpěvačku Emu Destinnovou** nebo spisovatele **Michaila Bulgakova a Karla Čapka**. Stejně úspěšně Vaněk působil i jako osobní fotograf **Tomáše G. Masaryka**. Vaněk se nebojí experimentovat, jeho snímky jsou kompozičně živé a dynamické. Byl jedním z původců tzv. „leikaření“ což je portrétování kolemjdoucích lidí přímo na ulici. U jména uváděl své členství v Royal Photographic Society of Great Britain. Nicméně souborem Galerie Vaněk navázal na dílo věhlasného ateliéru Langhans, který v Praze v roce 1880 zakládá **Jan Langhans** (1851-1919),

jenž je pokládán za jednoho z nejvýznamnějších portrétních fotografů přelomu devatenáctého a dvacátého století, jehož podnik patřil k jednomu z nejvýznamnějších v českých zemích s několika pobočkami na území Čech. K nebývalému úspěchu tohoto fotografa jistě přispěly vlastnosti jako je pokrokovost a nápaditost - zaváděl mnohé technické novinky a jako jeden z prvních začal portrétovat při umělém osvětlení. Pružně se přizpůsobil novým piktorialistickým tendencím a záhy také pochopil jak moc důležitou roli hraje ve zvyšování image závodu reklama. V tomto jedinečném závodu vzniká ucelené dílo Galerie osobností - podoby lidí, jež utvářely dějiny našeho státu. Je zcela jedinečným dokumentem dobového životního stylu a velký význam tohoto souboru spočívá v jeho kompaktnosti. Po Langhansově smrti v roce 1919 závod přebírá jeho zeť Viktor Meissner, pod jehož vedením podnik stále výborně prosperuje. Pavel Scheufler uvádí, že v roce 1922 měl závod archiv 500 000 negativů, v roce 1929 již 1,5 milionu.

V plzeňské pobočce ateliéru Langhans získává praxi **Rudolf Schneider- Rohan** (1900?-1970), který v roce 1925 přichází do Paříže, kde si po dvanácti letech v roce 1937 otvírá portrétní studio Rudolph. Brzy se díky svým pracím stává známým a do jeho ateliéru se aristokratická klientela jen hrne, fotografuje také řadu známých osobností (Maurice Chevaliera i Edith Piaf, Jeana Cocteaua a mnohé další).

Fotograf **Carola (?)** měl svůj ateliér na Václavském náměstí, zabýval se především módním portrétem, o jehož vztahu k němu se autor v jednom z čísel Evy zpovídá „...myslím, že právě nejdůležitější úlohou fotografovou jest, aby u každého vystihl co nejpřesněji jeho individualitu. Nejnebezpečnější jest pro fotografa okamžik, kdy se osoba octne před fotoaparátem, protože většina lidí si počíná nepřírozeně. Pomůže pak jen trpělivost a dobrá nálada, kterou ovšem musí býti fotograf schopen sám přispěti. Ale to není vše - krásná linie, osvětlení, a mnoho jiných věcí musíme ovládnouti, abychom dosáhli portrétů, které se líbí nejen nám, nýbrž v první řadě objektům“. ⁶ Tento autor publikoval nejčastěji v časopise Měsíc. Fotografoval řadu známých a významných osobností své doby (Eliška Junková, Olga Scheinpflugová...aj.)

Jeho módní snímky (z velké části snímané na bílém pozadí) nevynikají zajímavou kompozicí, osvětlením ani dekorací, neohromí nás ani svojí příznačnou atmosférou, jeho předností je práce s modelkami, jejichž výrazy již nepůsobí strnule či strojeně.

Ateliér **Františka Drtikola** (1883 - 1961) ve Vodičkově ulici patřil k jednomu z nejproslulejších a tudíž měl dominantní pozici. Nechat se portrétovat v jeho ateliéru bylo otázkou společenské cti. Spolupracoval s módními salóny Hany Podolské či A.Masákové na Královských Vinohradech. Pracoval piktorialistickou metodou. Až do počátku první poloviny dvacátých let tvoří v duchu secese a art deca, již zde se projevuje jeho obrovský smysl pro kompozici a výtvarnou představivost. Jeho hlavním tématem je žena. Tu interpretuje jako silnou, sebevědomou bytost s všudypřítomným erotickým nábojem.

Na mnohých fotografiích často domalovává pozadí, či používá časté rekvizity - drapérie. Ale někdy v polovině dvacátých let dochází k zásadnímu zlomu v jeho tvorbě, postupně se odvrací od zažitého dekorativismu a začíná tvořit v duchu expresionismu - jako pozadí začíná používat prostorových rekvizit geometrických tvarů: seskupení krychlí, kruhů, vlnovek mezi něž komponuje. Tohoto pozadí používá nejen pro svou volnou tvorbu, ale také v oblasti zakázkové módní fotografie.

Mění se také typ osvětlení. Využívá výtvarné možnosti tvrdého svícení, jež mu poskytuje ostré přechody mezi světlem a stínem, což ještě více podporuje expresivnost jeho snímků. Na jeho módních snímcích se kloubí individualita a elegance fotografované s šatem, který má na sobě. Jeho modelkami jsou většinou dámy z vyšší společnosti, nebo slavné umělkyně.

Snímky těchto modelů pak uveřejňoval v řadě nově vznikajících módních časopisů jako např. *Elegantní Praha, Móda a vkus, Gentleman*. Pod každým snímkem byl popisek, který informoval o koho se jedná a jaký módní salón damu oblékl.

Slavná pařížská fotografka **Dora Kallmus** (1881-1963), jinak řečená Madame d'Ora, se narodila ve Vídni, ale svou kariéru začínala v Československu v Karlových Varech, kde si v roce 1921 založila ateliér pro portrétní fotografii. Její portréty, které byly nové technikou a celkovým

pojetím, ji proslavily a tak v roce 1923 na popud svých přátel, odjíždí do Paříže, kde si pronajímá malý zařízený ateliér a věnuje se dál portrétní fotografii. Získává zde mnoho přátel a to jak z okruhu uměleckého, společenského tak také z okruhu módy - a jsou to právě oni, kteří ji přivádějí na myšlenku fotografovat módu. Snaží se co nejvýstižněji zachytit individualitu fotografovaného, jeho charakteristické rysy tváře, soustředěný výraz, i typický postoj těla a jeho držení. Pracuje pro módní a obrázkové časopisy celého světa, má stálou smlouvu na fotografie s Ullsteinem v Berlíně, pro Die Dame, s časopisem Officiel de La Couture et de la Mode v Paříži. U nás jsou její fotografie publikovány v řadě časopisů jako Eva, Pestrý týden, Hvězda, Měsíc. O svém vztahu k módní fotografii píše:

„Fotografuji dnes portréty i modely šatové, ale musím říci, že vždycky dávám přednost fotografování šatů. Portrét mi nepřináší mnoho nového, kdežto móda se tolik mění, že každý nový subjekt je pro mě vzrušením a novým objevem před aparátem. Portrét je mnohem lehčí, protože je i klidnější.....Má záliba pro portrét mi zůstala i v módě: dávám vždycky přednost fotografii hořejší části těla, nejraději fotografuji klobouk, halenku, šálu.....Z celkových postav nejraději fotografuji stylové toalety se širokými řasnatými sukněmi, ale nejmilejší mi vždycky zůstává fotografie krásné tváře, doplněné kloboukem, límečkem, orámované účesem.“⁷

Rodilý Slovák **Francois Kollár** (1904 - 1979) tvoří v tomto výčtu, stejně jako d’Ora Kallmus, malou výjimku, neboť své stěžejní dílo v oblasti módní fotografie vytvořil až ve Francii. Avšak jeho estetické cítění bylo utvářeno československým prostředím, ve kterém se pohyboval až do svých dvaceti let, kdy emigroval. Z počátku pracoval v několika studiích a v roce 1930 si otevírá své vlastní studio, v letech 1931- 1934 vytváří svůj soubor Pracujících Francie, který ho proslavil a otevírá mu cestu do světa módní fotografie. V roce 1932, bezprostředně po uspořádání své autorské výstavy, se na něj obrací pobočka amerického časopisu Harper’s Bazaar a nabízí mu spolupráci.

„Mal vyvinutý mimoriadny cit pre materiál a vedel ho majstrovsky zachytit prostrednictvom fotografie. Touto vlastnosťou sa odlišoval od svojich

kolegov a táto kvalita ho často uprednostňovala pred inými fotografmi.“⁸

Preciznost, srozumitelnost a smysl pro detail - v tom tkví podstata Kollárova díla, sám tvrdí: „*Kvalita práce bol jediný pádný a účinný argument, ktorý mi zabezpečil, že som sa stal uznávaným a vyhľadávaným výtvarným fotografom*“.⁸ Osobité diagonální kompozice, používání techniky spojování dvou či více expozicí - jeho zásadou bylo dostat na jeden negativ celý obraz, ale nevyužíval k tomu koláže ani fotomontáže. Na matnici si namaloval obrys snímané skutečnosti a do toho poté komponoval obraz druhý, jeho fotografie jsou velmi srozumitelné. Vynikal v práci s modelkou, chápal, že její osobní individualita má velký vliv na výsledek celkového působení obrazu. V průběhu své šestnáctileté spolupráce s Harper's Bazaar fotografoval pro nejpřednější světové módní návrháře jako Balwin, Lanvin, Fath, Chanel, Schiaparelli a pro řadu módních časopisů (Die Dame, Neue linie, VU, Plesir de France, L'Art Vivant a další).

Zcela nový pohled na fotografování módy přináší **František Vobecký** (1902-1991), který byl ve 30. letech zaměstnán jako střihač a modelář v salónu Hany Podolské. Jeho předchozí desetiletá fotografická a malířská zkušenost, znalost kompozice, představivost, zkušenost z aranžováním lidské postavy, smysl pro to, co je třeba na daném modelu zdůraznit - společně vytváří ty nejlepší předpoklady stát se fotografem módy. Jeho snímky působí velmi přirozeným a „svěžím“ dojmem. To co jeho práci odlišuje od tvorby jiných autorů je práce s modelkou - není to již pouhá figurína, na kterou jsou navěšeny šaty, ale především lidská bytost, žena, uživatelka. Fotografie působí velmi nestrojeně, jakoby právě potkal známé dívky, a vyfotografoval si je do svého alba. Avšak ani volba prostředí, ani postoj modelky není náhodný, neboť dokonale charakterizuje střih a linii daného modelu. Zjevně dával přednost exteriéru - prezentaci v prostředí, pro které jsou modely určeny a kde je bude žena nosit. Neváhal s modelkou vylézt na střechu domu, aby zdůraznil střih atypické balónové sukně vzdouvající se ve větru. Do interiérů se uchyloval jen málokdy a to v případech, kdy fotografoval večerní róby - i tady zachycoval modelky jakoby při nezávazném rozhovoru o divadelní

přestávce či o přestávce plesu. I když módních fotografií neudělal mnoho, dá se s trochou nadsázky říci, že byl jedním z průkopníků reportážního stylu módní fotografie. Jeho snímky publikované v roce 1938 v časopise Měsíc byl jeho posledními publikovanými fotografiemi před 2.světovou válkou, poté se pro veřejnost více než na 35 let odmlčuje.

Klasik české fotografie **Josef Sudek** (1896-1976), jeden z nejvýznamnějších reklamních fotografů se oblastí módní fotografie příliš nezabýval. Pro firmu GEC však vytváří katalog bot, punčoch a bačkor. Pro Československý červený kříž zpracovává snímky na téma hygiena v oblékání dětí a v roce 1930 publikuje své ilustrační snímky k povídkám v časopise Eva.

Obrazy mohou hrát v novinářství stejnou roli jako slova v psané žurnalistice - na tomto principu je založena filozofie nově vzniklého fenoménu magazínové fotografie - její hlavním cílem je informovat, vychovávat a také propagovat. Dělá do jisté míry reklamu obchodu, kultuře i politice státu. Magazínový fotograf se snaží o maximální sdělnost, estetičnost a nápaditost, je profesionálem - specialistou, na kterém závisí prodejnost časopisu.

Pestrý týden, Eva, Ahoj, List československých paní a dívek, Světozor aj., to jsou příklady žurnálů, ve kterých se magazínová fotografie formovala.

První z generace autorů tvořících výhradně pro tisk je **Karel Hájek** (1900 - 1978) - největší osobnost rané éry českého fotožurnalismu, jeden z jeho zakladatelů, který dychtivě zachycoval veškeré dění své doby, každodenní život. Velkým přínosem je zcela pochopitelně i pro pole fotografie módy, kterou nijak nevymezuje, neboť přirozeně jako fotoreportér nečiní rozdíl mezi jednotlivými tématy. Díky své schopnosti zachytit emoce, lze z jeho snímků, vycítit jedinečnou atmosféru první republiky, která je plná třpytu, naděje, ale i smutku, bídy a zklamání.

Je autodidaktem: „ *sám nepoučen na cizích vzorech a tím také oproštěn od jejich vlivu, pochopil význam výtvarnosti v reportáži a dovedl ji také plně využít. Navíc pak...jako jeden z prvních na světě si zkonstruoval i její skladbu podle vlastního principu.*“⁹ Hájek již v počátcích své praxe ovládal

téměř všechny druhy fotografických žánrů. Jeho výjimečný talent objevil tehdejší redaktor Pestrého týdne Bohumil Markalous (Jaromír John), a to díky pravidelným fotosoutěžím, které tento časopis vypisoval. Hájek zvítězil již v prvním ročníku soutěže (1926) a dostal tedy možnost publikovat. V roce 1932 nastupuje jako fotograf do sekce obrazového zpravodajství v Melantrichu a ihned zaznamenává velký úspěch. Zdeněk Tmej, jež byl Hájkovým asistentem vzpomíná: „....*byl schopen udělat deset reportáží denně a uživit svými fotografiemi deset časopisů, nestačil jsem mu přebíjet filmy do fotoaparátů. Jenom jsem mrkal očičkama.*“¹⁰

Jeho snímky působí velmi živě a hravě. Podstatou jeho koncepce reportáže byl přechod od celku přes polocelek až k detailu a makrodetailu. Používá středoformátových přístrojů zn. Hasselblad či Rolleiflex, vybaven všemi druhy objektivů, včetně teleobjektivu, ale i objektivu s makroplasmaty - tudíž dokáže maximálně využít celého formátu negativu.

Jan Lukas (1915) začínal jako kameraman a fotograf propagačních materiálů firmy Baťa ve Zlíně. Na svých snímcích vyjádřil s neobyčejnou lehkostí podstatu zlínského rozvoje.

Od roku 1932 publikoval v časopisech Eva či Ahoj na neděli a od roku 1934 i v zahraničním tisku – „....*vznik obrázkových magazínů s velkými náklady nějak souvisejí s mým životem.*“¹¹ Jeho časopisecké reportáže jsou sestaveny z celků, polocelků i detailů. Tento humanisticky orientovaný autor je charakteristický svojí schopností humorného nadhledu, který míří za okamžikovým vyjevením podstaty.

„*..podle snímku Tatranská Lomnica z roku 1932, se dá usuzovat, že dobře věděl, čemu se věnoval i takový Rodčenko. Je to vyzrálá fotografie, která by i dnes mohla být ozdobou špičkového módního časopisu.*“¹² Stejně jako většině autorů magazínové fotografie je i Lukasovi vlastní dynamičnost a svěžest.

Jeden z dalších fotografů Pestrého týdne **Bohumil Šťastný** (1905), který jako jeden z prvních u nás tvořil reklamní snímky, propagoval kožešiny firmy Novotný a obuvnického závodu Papež.

Mezi dalšími bych ráda zmínila **Václav Jírů** (1910-1980), který je taktéž neodmyslitelně spjat se vznikem českého fotožurnalismu, autora, jenž dokázal s neobyčejným půvabem a přitažlivostí, bez toho aniž by jeho snímky působily lacině, vkusně zachytit propagovaný životní styl. Základy získal ve fotografickém klubu v pražské Nekázance. Od konce dvacátých let pravidelně publikoval v československém i zahraničním tisku (*Světobzor, Pestrý týden, London News, Zeit im Bild* atd.), „...vyrůstá v hvězdu *magazínové fotografie na stránkách obrazových časopisů třicátých let*“.¹³

Stejně jako všechny ostatní tak i fotografie módy dokáží bavit, jsou velmi svěží, nápadité a dynamické - dokázal neobyčejně citlivě zachytit pohyb. Patří mezi jedny z nejlepších v tomto směru, lze se o tom přesvědčit z mnohých snímků tanečních či cvičebních kreačí.

Karel Ludwig (1919-1979) uveřejnil svoji první fotografickou reportáž roku 1938 v časopise *Zlín*, kde byl od roku 1937 redaktorem. Baťova podniková škola mu poskytla vzdělání, které beze zbytku zúročuje ve své fotografické praxi. Hned v počátcích pracuje pro takové časopisy jako je *Ahoj, Kinorevue* nebo *Salón*. Patří k jednomu z nejvýznamnějších československých představitelů ateliérového portrétu, především hereckého. „Jeho“ ženy působí velmi smyslně, tajemně - neodhaluje jejich nitro, jen napovídá a mystifikuje nás zároveň. Z jeho snímků je patrné ovlivnění výtvarným uměním od antiky až do počátku 20. století.

Velmi zjevná je jeho inspirace romantismem - konkrétně Edgarem Degasem- jeho humanistickými obrazy baletek a dostihy. Fotografoval Rolleiflexem 6x6 cm. Komponoval na plný formát negativu, ale neváhal maximálně využít výřez, aby přiblížil hlavní motiv obrazu. Často zasahoval do pozitivu - oční bělmo akcentoval bělobou, vyškraboval rýhy a stíny v obličejí, černou obrysovou linií Sabattierova efektu, napodobil retuš. V protikladu k detailní retuši stojí aranžmá pozadí, které vyniká svoji „nedokonalostí“. Velmi typické je pro něj používání novátorského typu nepřímého osvětlení.

Přítel Karla Ludwiga **Václav Chochola** (1923), začal s fotografováním v roce 1939. Začínal svoji kariéru jako sportovní reportér. V letech 1941– 45 se vyučil v ateliéru Otty Erbana, a postupem času se

hlavním objektem jeho zájmu stává divadlo. Nejobsáhlejší složkou Chocholovy tvorby jsou však portréty významných osobností, které vznikaly jak za spolupráce fotografovaného, tak i bez předchozí přípravy. Velkým zdrojem inspirace pro něj bylo setkávání s členy skupiny 42, s malíři Kamilem Lhotákem, Františkem Hudečkem, nebo spisovatelem Bohumilem Hrabalem. Zaznamenává veškeré dění okolo sebe, je „*kronikářem pražských senzací,.....dělá atgetovského kronikáře zanedbatelným příhodám, nejnepatrnějším i aktuálním dějům.*“¹⁴ Jeho snímky jsou plné fantazie, poetiky - působí na nás svojí jedinečnou magičností a nutí nás k zamyšlení. Chochola nedovypráví svůj příběh, jen jej poodhaluje a dál už záleží na divákově fantazii.

V roce 1948 dochází k osudovému zlomu, komunisté se dostávají k moci a vytváří naprostý monopol v polygrafii. Jsou zrušeny všechny časopisy Melantrichu a éra magazínové fotografie tedy končí. Nastává období socialistického realismu, kde subjektivní fotografie spolu s jakoukoliv formou individuálního vědomí naráží na tuto oficiální ideologii.

5. ZÁVĚR

„Ne nechci zkreslovat a přikrášlovat. Měla ta naše 1.republika své nedostatky, ale které lidské dílo je nemá? Měla své omezené censorsy, ti ale sloužili jen popularitě cenzurovaných. Měla své korupční aféry a svou „politickou patologickou sedlinu“, jak říkal TGM. Měla velkou, byť nezáviděníhodnou nezaměstnanost a mnoho lidské chudoby. Ale kdo ji dodnes u nás i jinde odstranil? A měla mnoho jiného co tvoří stíny na jejím obraze. Leč ta světlá místa převažují. Především ten obrovský kulturní rozmach prozářený sluncem svobody a zlidštění vztahů mezi lidmi různých povolání, názorů, náboženských i politických věr. To není jen řeč o republice, to mluví také občan této republiky, to mluví republika sama. Kultura a lidská tolerance se považují za nejvyšší hodnoty národní, společenské i státní.“¹⁵ Doba první republiky má v sobě jakési nezadržitelné tempo, energii, která velkými mílovými kroky sune kulturní vývoj kupředu.

Zpočátku jsem si nebyla jistá, zda volba tohoto tématu byla správná, jestli se jedná o dostatečně nosné téma. Postupem času, když jsem se do této problematiky nořila hloub a hlouběji, se ukázalo, že i česká módní meziválečná fotografie, byla na relativně vysoké úrovni. Velmi mě upoutala tvorba většiny autorů tzv.magazínové fotografie. Jejich živé, čisté záběry, jež jsou tím nejlepším dokumentem své doby.

Je bezpochyby, že úroveň módní fotografie ve světě byla na mnohem vyšším stupni, toto téma je tam uchyceno s daleko větším nadhledem. Mnohem důležitější roli, než fotografovaný model, zde hrají celé kompozice a větší důraz je kladen i na osobnost manekýny. V tomto ohledu mě překvapila tvorba Františka Vobeckého , autora, kterého jsem doposud znala jen v souvislosti s jeho surrealistickou tvorbou. Myslím, že je jednou z velmi výrazných osobností módní fotografie u nás, v jehož snímcích lze nalézt již něco víc, než pouze pouhopouhou informaci o modelu.

Stejně jako expresionisticky laděné snímky Františka Drtikola, na kterých zachycuje své femme fatale, smyslné ženy s vyzývavým pohledem.

I když jsou některá témata jsou zmíněna jen okrajově, myslím, že se mi podařilo nastínit atmosféru doby a tvorbu autorů, jejichž jména jsou téměř neznámá či známá, ale ve spojitosti s jejich další tvorbou. Věřím tedy, že se tato práce stane základním materiálem a inspirací pro ty, jenž se budou chtít zabývat studiem tohoto tématu podrobněji.

6. POZNÁMKOVÝ APARÁT:

1. Uchalová Eva: Česká Móda- Elegance 1. republiky, Olympia, 1996
2. Kroutvor Josef: Potíže s dějinami, Prostor 1990
3. Vilgus Petr: Pestrý týden, Magisterská diplomová práce, Institut tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě, 2001
4. Mrázková D., Remeš V.: Cesty čs. fotografie, Praha: Mladá fronta, 1989
5. Moucha Josef: Úplné oslnění Jana Lukase, Mladá fronta dnes 5.8.2000
6. Carola, Žena fotograf, Eva, č. 21, 1930
7. ST.J: Pavlova de la Photo, Eva VII, 1935, č.22, str.12
8. Stacho Ľubo: Francois Kollár, Martin: Osveta 1989
9. Mrázková D., Remeš V.: Cesty čs. fotografie, Praha: Mladá fronta, 1989
10. Chocholová Blanka: Karel Hájek: Asociace fotografů ve spolupráci s ministerstvem kultury ČR, 1998
11. Moucha Josef: Jan Lukas, Torst 2003
12. Moucha Josef: Jan Lukas, Torst 2003
13. Mrázková D., Remeš V.: Cesty čs. fotografie, Praha: Mladá fronta, 1989
14. Kuneš Aleš: Václav Chochola, Torst 2003
15. Uchalová Eva: Česká Móda- Elegance 1. republiky, Olympia, 1996

7. SEZNAM ŽENSKÝCH A MÓDNÍCH ČASOPISŮ

(údaje převzaté z Magisterské diplomové práce *Pestrý týden* od Petra Vilguse)

1926

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- měsíčník: Česká Selka

České Budějovice- týdeník: Česká žena

Litoměřice- měsíčník: Erstes Prager Modeblatt

Mladá Boleslav- čtrnáctideník: Módní Svět

Olomouc- měsíčník: Eva

Písek- měsíčník: Pařížský vkus

Praha-týdeníky: List paní a dívek, Pražanka, Moravanka, Hvězda českosl. paní a dívek, Ženské Noviny, Módní Revue

čtrnáctideníky: Šťastný Domov, Zvěstování, Bazar, Ženský Svět

měsíčníky: Hospodyňské Listy, Galerie Krásy/Galerie de Beaute, Gentleman, Domácnost, Československý Svéráz, Salon, Nové Pařížské Mody, Ženský Obzor

1927

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- měsíčník: Česká Selka

České Budějovice- měsíčník: Česká žena

Litoměřice- měsíčník: Erstes Prager Modeblatt

Mladá Boleslav- čtrnáctideník: Módní Svět

Praha- týdeníky: List paní a dívek, Pražanka, Moravanka, Frauenfreude-Mädchenglück, Hvězda českosl. paní a dívek, Ženské Noviny, Módní Revue

čtrnáctideníky: Šťastný Domov, Zvěstování, Bazar, Světový Bazar

měsíčníky: Hospodyňské Listy, Ženský Svět, Ženský Obzor, Galerie Krásy/Galerie de Beaute, Domácnost, Československý Svéráz, Salon, Nové Pařížské Mody, Československá Zložna

Teplice-Šanov- čtrnáctideník: Der Socialdemokrat

1928

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- čtrnáctideník: Česká Selka, České Budějovice, měsíčník: Česká žena, Litoměřice

měsíčníky: Erstes Prager Modeblatt, Die deutsche Hauswirtin

Mladá Boleslav- týdeník: Lada-Módní Svět, měsíčníky: Moderní prádlo a dětské šatstvo, Ruční Práce

Praha- týdeníky: List paní a dívek, Pražanka, Moravanka, Slovenka, Frauenfreude-Mädchenglück, Hvězda českosl. paní a dívek, Ženské Noviny, Módní Revue, Jitřenka

čtrnáctideníky: Ženský Svět, Šťastný Domov, Zvěstování, Bazar, Světový Bazar, A. B. C. -Československý Svéráz

měsíčníky: Hospodyňské Listy, Ženský Obzor, Radost Hospodyňky, Galerie Krásy/Galerie de Beaute et les

Modes, Nové Pařížské Mody, Československá Záložna

1929

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- čtrnáctideník: Česká Selka

Litoměřice- měsíčník: Erstes Prager Modeblatt (Die deutsche Hauswirtin)

Mladá Boleslav- měsíčníky: Moderní prádlo a dětské šatstvo, Ruční Práce

Opava- měsíčník: Im Reiche der Frau

Praha- týdeníky: Lada-Módní svět, List paní a dívek, Pražanka, Moravanka, Slovenka, Frauenfreude-Mädchenglück,

Hvězda českosl. paní a dívek, Ženské Noviny, Módní Revue, Žena, Jitřenka

čtrnáctideníky: Ženský Svět, Šťastný Domov, Eva, Zvěstování, Bazar, Mode-Atlas, Světový Bazar

měsíčníky: Lípa – A. B. C. nové ženy (?), Hospodyňské Listy, Ženský Obzor, Radost Hospodyňky, Galerie Krásy/Galerie de Beaute et les Modes, Nové Pařížské Mody, Československá Žena, Nová žena

10x do roka: Ženská Rada

1930

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- čtrnáctideník: Česká Selka

Krnov- měsíčník: Jungmädchenwelt

Litoměřice- měsíčník: Erstes Prager Modeblatt (Die deutsche Hauswirtin)

Mladá Boleslav- měsíčníky: Moderní prádlo a dětské šatstvo, Ruční

Opava- měsíčník: Im Reiche der Frau

Praha- týdeníky: Hvězda českosl. paní a dívek, Lada-Módní Svět, Frauenfreude-Mädchenglück, Pražanka, Moravanka,

Slovenka, List paní a dívek, Šťastný domov, Bazar, Ihre Welt – Das Blatt der Frau, Módní Revue, Žena, Jitřenka,

čtrnáctideník: Lípa – A. B. C. nové ženy, Eva, Ženský Svět, Mode-Atlas, Světový Bazar,

měsíčníky: Hospodyňské listy, Ženský Obzor, Radost Hospodyňky, Úspora v domácnosti, Nové Pařížské Mody, Galerie krásy – Galerie de Beaute et les Modes, Československá žena, Nová Žena

10x do roka: Ženská Rada

1937

Bečov nad Teplou- měsíčník: Die Frau

Brno- čtrnáctideník: Milý domov/Mein Heim

10xročně: Práce Ženy, čtvrtletník: Příručka časopisu Práce Ženy

České Budějovice- měsíčník: Für die Hausfrau

Krnov- měsíčník: Jungmädchenwelt

Letovice- měsíčník: Něha

Liberec- čtrnáctideníky: Die Kämpferin, Pomoc rodině, Vobachs Familienhilfe und Büch für Alle, měsíčníky: Die sudetendeutsche Frau

Mladá Boleslav- měsíčníky: Dětské šatstvo, Ruční Práce

Praha- týdeníky: Domov našich žen, Frauenfreude-Mädchenglück, Frauenwelt, Hvězda českosl. Paní a dívek, Katolická žena, Lada – Módní Svět, List paní a dívek, Moravanka, Pražanka, Rozsévačka, Slovenka, Ženské Noviny, Ženský Obzor

čtrnáctideníky: Eva, Lípa – A. B. C. nové ženy,

měsíčník: Elegantní dáma, Hospodyňské Listy, Nagyasszony, Nové Pařížské Mody, Praktická domácnost a hospodářství, Praktická Hospodyňka, Pro mladou ženu, Radost domova, Rodinný krb, Slovenské hospodyňské listy, Vkus, Žena a domov

10x do roka: Ženská Rada

20x do roka: Zora

Zábřeh- měsíčník: Die Frau von heute

1938

Brno-10krát ročně: Práce Ženy, čtvrtletník: Příručka časopisu Práce Ženy

Cheb- čtrnáctideník: Sudetendeutschen Frauenblatt

Krnov- měsíčník: Jungmädchenwelt

Liberec- čtrnáctideníky: Pomoc rodině, Vobachs Familienhilfe und Büch für Alle
měsíčníky: Die sudetendeutsche Frau

Mladá Boleslav- měsíčníky: Dětské šatstvo, Ruční Práce

Podmokly- 15x ročně: Modernes Leben

Praha- týdeníky: Domov našich žen, Frauenfreude-Mädchenglück, Frauenwelt, Hvězda českosl. paní a dívek, Katolická žena, Lada – Módní Svět, List paní a dívek, Moravanka, Pražanka, Rozsévačka, Slovenka, Ženské Noviny

čtrnáctideníky: Eva, Lípa – A.B.C. nové ženy

měsíčník: Elegantní dáma, Die Frau, Hospodyňské Listy, Nagyasszony, Nové Pařížské Mody, Praktická domácnost a hospodářství, Praktická Hospodyňka,

Pro mladou ženu, Radost domova, Rodinný krb, Slovenské hospodyňské noviny, Svět mladých žen (Škola a rodina),Vkus, Žena a domov, Ženský Obzor

10x do roka: Ženská Rada, 20x do roka: Zora, ?: Hilfsbuch für die Hausfrau

Prachatice- měsíčník: Familienzeitung

Varnsdorf- čtrnáctideník: Warnsdorfer Hausblätter, měsíčník: Die Frau

Zábřeh- měsíčník: Die Frau von heute

1939

Brno: 10krát ročně: Práce Ženy, čtvrtletník: Příručka časopisu Práce Ženy

Mladá Boleslav- měsíčníky: Dětské šatstvo, Ruční Práce

Praha- týdeníky: Domov našich žen, Hvězda čes. a slov. paní a dívek, Katolická žena,Lada – Módní Svět, List paní a dívek, Moravanka,Pražanka, Slovenka, Ženské Noviny

čtrnáctideníky: Eva, Lípa – A.B.C. nové ženy, měsíčník: Elegantní dáma, Hospodyňské Listy, Nagyasszony, Nové Pařížské Mody,Praktická domácnost a hospodářství, Praktická Hospodyňka, Radost domova, Rodinný krb, Svět mladých žen (Škola a rodina), Vkus, Žena a domov,Ženský Obzor

10x do roka: Ženská Rada

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Ambros Vladimír: Karel Ludwig, Diplomová práce AMU - Praha, 1986.

Chocholová Blanka: Karel Hájek: Asociace fotografů ve spolupráci
s ministerstvem kultury ČR, 1998.

Koetzle Hans-Michael: Das Lexikon der fotografen 1900 bis heute
Zürich : Droemer Knauer, 2002.

Kroutvor Josef: Potíže s dějinami, Prostor 1990.

Kuneš Aleš: Václav Chochola, Torst 2003.

Kybalová Ludmila, Lamarová Milena: Oděvní tvorba, Odeon 1986.

Kolektiv autorů: České Art Deco 1918-1938:, Obecní dům 1998.

Kolektiv autorů: Encyklopedie českých a slovenských fotografů, Asco, Praha
1993.

Mrázková D., Remeš V.: Cesty československé fotografie, Praha: Mladá fronta,
1989.

Moucha Josef: Jan Lukas, Torst 2003.

Němcová Zdeňka: Fotografický obraz v reklamě v Českých zemích, Diplomová
práce AMU, 2000.

Stacho Ľubo: Francois Kollár, Martin: Osveta 1989.

Uchalová Eva: Česká Móda- Elegance 1. republiky, Olympia, 1996.

Vilgus Petr: Pestrý týden, Magisterská diplomová práce, Institut tvůrčí fotografie
Slezské univerzity v Opavě, 2001.

Zítek Odolen: Lidé a móda, Orbis 1962.

Použitá periodika:

Eva, ročníky 1928–1942

Elegantní Praha, ročníky 1922–1924

Gentleman, ročníky 1930–1934

Měsíc, ročníky 1932–1942

9. SEZNAM PŘÍLOH

- [1] - Hvězda československých paní a dívek, 1929, č.5
Gentleman, 1932, č.4
Eva, 1929, č.1
Eva, 1933, č. 15, foto: Dr.P-Wolf
Eva, 1934, č. 18, foto: D´Ora
Pestrý týden, 1944, č.23, foto: Karel Hájek
Měsíc, 1939, č. 3, foto: František Vobecký
- [2] - Paní Hana Benešová v toaletě z crepsatinu barvy
slonové kosti- foto František Drtikol, Eva, 1930
Olga Scheimpflugová se svým Kikim- foto Carola, Eva, 1929
Eliška Junková s rodinou civeček- foto Balzar
d´Ora Kallmus při návštěvě Prahy- Karel Hájek, Eva, 1935
Madam Tombo (návrhářka klobouků) před odletem do
Paříže- autor neuveden
- [3] - Carola, Měsíc, 1932
Schlosser&Wenisch, Eva, 1930
Schlosser&Wenisch, Elegantní Praha
Balzar, portrét herečky Sedláčkové, Eva, 1931
- [4] - František Drtikol
klobouky z Modelového domu pí Reimanové-Štědré, 1922
šaty ze Salonu H. Podolské, Elegantní Praha, 1924
svatební šaty ze Salonu Rosenbaum,Elegantní Praha 1922
- [5] - František Vobecký- Měsíc, 1939
- [6] - Karel Hájek- Tanečnice 1937
Akrobely 1936
Detail 1932
- [7] - Jan Lukas, Eva, 1936- Václav Jírů, Pestrý týden,1939
- [8] - d´Ora, Tanečnice,1923
- [9] - Francois Kollár, Manekýnka, 1939

Příloha č.1: Ukázky titulních stránek dobových časopisů

Příloha č.2: Portréty známých osobností

Příloha č.8: d'Ora Kallmus

